

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

9.439

Szerző:

Móricz Zsigmond

Cím:

Ezerkilencszáztizennyolc

Forrás:

Népszava

(Hely)

1918. XI. 16.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyszám

11918

Negyven esztendeje, 1918. november 16-án kiáltották ki az 1918-as polgári demokratikus forradalom szülöttét, a magyar köztársaságot. Ez a köztársaság — akárcsak létrejöttének körülményei — tele volt súlyos, kibékíthetetlen ellentmondásokkal. Az Országház előtti téren százezrek tüntettek a köztársasáért és követelték, hogy az ország lépjen tovább a forradalom megkezdett útján — ám a főrendiházi feljárónál báró Szurmay Sándor, Chorin Ferenc, báró Wlassics Gyula és a régi rend többi képviselői gyülekeztek; néhány nappal később még Habsburg József főherceg is felesküdt a köztársaságra... A köztársaság csak forma volt, amellyel a régi rend még akarta örökíteni veszélyeztetett világát. A népmilliók az igazi forradalom, a proletárforradalom jöttét várták és azért harcoltak, ami azután 1919. március 21-én született: a proletárdiktatúráért. Az évfordulón Móricz Zsigmond úgy akkor született írásából (eredeti címe: Forradalom) közli egy részletet.

A forradalom egyik legemlékezetesebb pillanata volt nekem a plakátolvasó orosz fogoly nyilatkozata a Lehel téren. Sokszor öltök fel előttem, kísér s magyaráz ez a kis jelenet.

A Lehel téri piacon orosz fogoly állott a többi szegény ember között.

Kopott volt, elnyűtt, rossz eszímájú, rossz, elázott ruhájú, elnyomorodott, ruszki sapkájú, szöke, orosz fogoly. Az arca fakó, betegesen éhes, olyan nyomorult pária volt, éppen olyan, mint azok a magyar munkások, akik mellette ácsorogtak a kenyérbódék körül.

Az emberek higgadtan, kisé befelé égő szemmel néztek

oda, éhes, dologtalan munkások voltak, akiknek sem pénzük, sem kenyérgyűjük nincs, s a kenyérbódé a friss reggeli kenyérral ott állott sértetlenül s félelmetlenül a Rend, a haldokló Rend, még itt rebegő szárnyainak oltalma alatt... Az orosz egy plakát előtt állott s olvasott. Lassan olvasta a magyar szöveget, tagolva, s értette-e, nem — olvasta:

— »a magyar a népek békes szövetségét akarja...«

Megdöbbenő volt, mikor hangosan, lassan olvasta a szöveget, hogy: »Nehéz küzdelmünk nem volt haszontalan, mert meghozta az emberiség legjobb diadalát. Véretekkel és kitartásokkal váltották meg Magyarországot, fiaitokat és unokáitokat egy jövő há-

ború véres borzalmaitól. Meghozható az áhító emberiség legjobb álmát, a világbékét. A jelen és a jövő emberiség háldója lesz kiérdemelt jutalmatok...«

A szegény emberek odagyűltek az orosz fogolyhoz és vele olvasták. Bele-belemondtak egy-egy szót, amit az orosz nem tudott elolvasni. Meg is magyarázták egy-egy odavetett másik szóval, amit a muzsika nem értett. A háború legmeghatóbb népgyűlése volt ez.

Nem volt itt újjongás, lázról csillogó szemek. Nem volt lelkesedés, harsogás és testi mámor. Itt valami mély és csendes érzés volt csupán: Mint mikor a súlyos beteg átment a válságon s ezt maga is megérezte.

Az életbenmaradás mély, bágadt, és nyugalmas öröme.

— Az este valaki azt mondta, harmincezer orosz fogoly jön Pest ellen — szólt hirtelen mellettük egy asszony.

Nem néz oda, csak úgy mondja, de hirtelen zavar és idegesség támad.

A régi világ szörnyei ébred-

nek fel, mintha a letiport sárkánynak egy szőre megmozdul... talán a szélről, talán egy kis egér futkos már a hullán, de akik annyit reszkettek az élőtől, a döglött orosz-lántól is félnek...

A muzsika azonban csendes marad és szomorú, és valami mérhetetlen bánat van a szemében:

— Százezer orosz van... éhes — mondja töredezetten. — Dolgozni szeret... orosz ember... Adni munkát, venni kenyeret, ruha... Orosz nem jött ide maga. Küldjen haza: addig enni kell, ruha, cipő... Munka... keresni...

Töredezett szavaiban megvolt az értelem fényessége, az igazság bölcsessége, s az rávilágított a kopott többiekre, s egy pillanat alatt megszűnt, nem is az ellenségeskedés, de a gyenge ember félelme az ismeretlentől.

— Nem adnak ezek enni sem a magyar embernek, se az orosz embernek — mondta

csendesesen egy nagy fekete munkás, a fejével a város felé intett.

Nem volt szó tovább semmi. El volt intézve.

Nem volt fenyegetés, nem volt nyugtalanság: a megtört emberek csendje ült tovább.

De mint az árnyék kocsija az orosz fogoly szó, minden értelmével együtt. Nincs tovább fogoly. Vége a háborús ideológiának. A magyar földön rekedt százezer orosz egyszerű megszűnt fogolynak lenni, fogoly, hadizsákmány, kétlábú állat a győztes kocsija előtt, diadalmi jel... egy pillanat alatt átváltak emberre, szabad polgárrá, akinek az élethez annyi joga van ezen a földgolyón, mint az évszázadok óta ezen a helyen élő dúsgazdag családi dinasztiák bármely tagjának.

Ott kinn, a Lehel téren ezt mindenki megérezte, s az orosz ember, magyar ember, német ember, tót ember olyan egyforma volt. Sovány, kopott, szegény emberek: a jövő szabadság csíráival élő emberek.